

Als je niet meer met elkaar kunt lachen

Wim Kan: nog voor iedereen.
Foto ANP

Gordon: voor het volk.
ANP Kippa

Hans Teeuwen: voor de elite.
ANP

DEN HAAG

Mensen leven langs elkaar heen,

komen alleen nog maar gelijkgestemden tegen en herkennen zich steeds minder in de politiek, omdat die gedomineerd wordt door hoogopgeleiden. Dat heeft gevolgen voor de sociale cohesie. Met die analyse schaaft het wetenschappelijk instituut van het CDA zich in zijn rapport over sociale ongelijkheid, dat vandaag verschijnt, in het koor van onderzoekers die zich zorgen maken over de groeiende versplintering van de samenleving.

VAN ONZE VERSLAGGEVER ARIEJAN KORTEWEG

De titel van het rapport - Lang leve het verschil, weg met de fragmentatie - geeft al aan waar het CDA de oplossing zoekt: gelijkheid is geen doel op zich, het is gelijkwaardigheid die centraal dient te staan. Overheidsbeleid moet er op gericht zijn de tegenstelling tussen kansrijk en kansarm - of zoals het CDA zegt: bevoorrecht en kwetsbaar - te verkleinen. Hoogopgeleiden leven langer, vinden eenvoudiger hun weg naar het gemeentehuis, hebben een beter netwerk, zijn beter in staat de klappen van de economische crisis op te vangen.

Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) en de Wetenschappelijke Raad voor het regeringsbeleid (WRR) kwamen eerder met rapporten waarin een groeiende tweedeling werd gesignaleerd. Ook econoom Thomas Piketty, die over de tweedeling tussen meer- en minvermogenden schrijft, is een bron van inspiratie. Bij het CDA gaat de aandacht vooral uit naar de middengroepen, die in toenemende mate uit elkaar worden getrokken en niet meer de brug tussen elite en volk kunnen vormen.

Over het rapport ligt de schaduw van de christen-democratische voorman Abraham Kuypers, die op 8

november 1891 het eerste christelijk-sociale congres opende met een rede over de sociale kwestie. Hij kwam met 'architectonische kritiek' op de scheve verhoudingen tussen kapitaalbezitters en bezitsloze arbeiders, te verklaren uit 'een fout in den grondslag zelf van ons maatschappelijk samenleven'.

Een dergelijke kritiek 'op onze meritocratische marktsamenleving' is volgens het CDA opnieuw nodig. Zij het dat de analyse een andere is: de kloof wordt niet veroorzaakt door bezit of opleiding alleen. Kansen worden vergroot door persoonlijk, economisch, cultureel en sociaal kapitaal, zegt het CDA het SCP na. Rien Fraanje, auteur van het rapport, somt omstandigheden op die al bij jonge kinderen het verschil maken. 'Worden ze thuis voorgelezen, hebben hun ouders een leesachterstand, staat de tv de hele dag aan, wordt er naar het nieuws gekeken?'

Om inzichtelijk te maken hoe die kloof er uit ziet, zet het CDA Wim Kan in, als 'laatste cabaretier om wie heel Nederland moest lachen'. Zo iemand is er niet meer: Geer en Goor zijn voor hoogopgeleiden te plat, Hans Teeuwen voor lager opgeleiden te kwetsend. 'Als je niet met elkaar kunt lachen, is er echt een heel serieus probleem', vindt wetenschapper Giseline Kuipers. Het recente relletje rond Gerard Cox maakt nog eens zichtbaar hoe gevoelig humor ligt.

Verschillende groepen in de samenleving komen elkaar nauwelijks nog tegen. Zorg dus dat pleinen, nieuwbouwwijken en winkelcentra plekken worden voor toevallige ontmoetingen; voer een maatschappelijk 'dienjaar' in (het CDA stelde dat in de Tweede Kamer al voor); benut de verbindende kracht van religie; zorg dat politiek niet louter een zaak is van hoogopgeleiden; bevorder een

herwaardering van het ambacht.

In het onderwijs selecteren kinderen heel vroeg voor, vindt Fraanje. 'Een deel gaat na de basisschool naar het vmbo, een ander deel naar het gymnasium. Die treffen elkaar niet meer. Zorg dat ze elkaar tegenkomen bij sport, muziek, toneel, maatschappijleer.' Ook de publieke omroep moet zo'n ontmoetingsplek zijn, vindt hij. 'In de mediaplannen van staatssecretaris Dekker raakt de omroep veel amusement kwijt. Dan bestaat het risico dat het elitair wordt. Er moet meer zijn dan het NOS-Journaal om elkaar te treffen.'

Het rapport moet er volgens Fraanje toe leiden dat bij het CDA het bewustzijn van die tegenstellingen groter wordt. 'In verkiezingscampagnes wordt de strategie aangepast op het bestaan van die groepen. Op de politieke agenda zie je dat later onvoldoende terug.'